

Inhoud

1 Inleiding	12
Op zoek naar het kinderspectief	
1.1 Op zoek naar het kinderspectief: Piaget en zijn navolgers	15
1.1.1 Verdiensten en beperkingen van het stadiumdenken	18
1.1.2 Kinderen kunnen meer	19
1.1.3 De slinger van de wetenschap	21
1.2 De verschillende hoofdstukken in het boek	23
1.3 Verder lezen	27
2 De leefwereld van kinderen in historisch perspectief	28
‘Voor koekjes was geen geld, maar mijn moeder was er altijd’	
2.1 Relevante maatschappelijke ontwikkelingen	31
2.1.1 Ambities met het kind: vorming en scholing	32
2.1.2 Vooruitgang van de techniek	32
2.1.3 Toenemende welvaart en economische groei	33
2.1.4 Ontzuiling en individualisering	34
2.1.5 Emancipatie van de vrouw	35
2.1.6 De media	36
2.2 Concrete veranderingen in de leefwereld van kinderen	36
2.2.1 De leefruimte van het kind: van samen weinig ruimte tot een eigen kamer	36
2.2.2 De positie van het kind in het gezin: van onbetaalde arbeidskracht tot kapitaalkrachtige consument	39
2.2.3 Gezinsamenstelling	40
2.2.4 Doorbreking van rolpatronen: van moeder de huisvrouw tot papa aan de schoolpoort	43
2.2.5 Hiërarchie in het gezin: van bevelshuishouding naar onderhandelingshuishouding	44
2.2.6 De samenleving: van kind in een verzuilde, standsgebonden samenleving naar kind in een multiculturele samenleving	46
2.2.7 Kind op school: van rijtjes dreunen naar internetlessen	48
2.3 Is met de leefwereld ook het kind zelf veranderd?	49
2.4 Tot slot	51
2.5 Verder lezen	52

3	Kind en familie	54
	'Opa en oma leren van mij modern te zijn'	
3.1	Individu worden in verbondenheid	57
3.1.1	Hechting en intimiteit	58
3.2	Kinderen als unieke schakel tussen generaties	60
3.2.1	Opwaartse socialisatie	66
3.3	Het kind centraal	68
3.4	Onderlinge relaties in het gezin	69
3.4.1	Gezinssamenstelling en gezinsgrootte	69
3.4.2	De relatie met ouders	70
3.4.3	Plaats in de kinderrij	73
3.5	Kinderen in onvolledige of 'nieuwe' gezinnen	76
3.5.1	Scheiding	77
3.5.2	Eenoudergezinnen	79
3.6	Gezin en economie	79
3.6.1	Werkende ouders	80
3.6.2	Taakverdeling binnen het gezin	82
3.7	Tot slot	83
3.8	Verder lezen	84
4	De school	86
	'Mijn juf is toppie'	
4.1	De verschillende functies van de school	90
4.1.1	School en leerkracht vroeger en nu	90
4.1.2	Perspectief van leerkracht en leerlingen	91
4.2	De school als leerinstituut	93
4.2.1	Geloof in eigen kunnen	93
4.2.2	Betekenisvolle onderwijsinhoud	97
4.2.3	Venster op de wereld	97
4.3	De groep	98
4.3.1	Erbij willen horen	99
4.3.2	Vriendschap	103
4.4	De persoonlijke ontwikkeling	105
4.4.1	Afnemend egocentrisme	105
4.4.2	Het pygmalioneffect	106
4.4.3	Zelfbesef als gevolg van afkeuring	107
4.5	Tot slot	107
4.6	Verder lezen	107

5	De levensbeschouwelijke leefwereld van kinderen	108
	‘Als ik ergens ben, vind ik mooie stenen of zo, maar mezelf?’	
5.1	Historische inzichten	111
5.1.1	Het onderscheid tussen godsdienst en levensbeschouwing	113
5.1.2	Overdragen of begeleiden	113
5.2	Zicht op de levensbeschouwelijke leefwereld van kinderen	114
5.2.1	Wetenschappelijk onderzoek	114
5.2.2	Volwassenen spreken over (hun) jeugdervaringen	117
5.2.3	Kinderen zelf aan het ‘woord’	119
5.3	De levensbeschouwelijke leefwereld van het kind	121
5.3.1	De ervaringen van het kind zelf	122
5.3.2	Ouders en gezin	124
5.3.3	School	128
5.3.4	Levensbeschouwelijke instituties	130
5.4	Tot slot	133
5.5	Verder lezen	135
6	Kind en media	136
	‘Ik speel vaak Panfu, dat is Habbo, maar dan met een panda’	
6.1	Een kijkje in de mediale leefwereld van kinderen: SpongeBob, Super Mario, Habbo & K3	139
6.1.1	Apparatuurbezit	140
6.1.2	Televisiekijken	140
6.1.3	Internetten	142
6.1.4	Mobiele telefoons en mp3-spelers	144
6.2	Mediatisering	145
6.2.1	Kansen en mogelijkheden	147
6.2.2	Gevaren en risico’s	147
6.3	Beeldvorming	148
6.3.1	Mediageweld en pornofication: over helden die erop slaan en breezersletjes	149
6.3.2	Kidsmarketing, reclame en commercialisering	153
6.3.3	Media en educatie	156
6.4	Communicatie	158
6.4.1	Internet als communicatiemedium bij uitstek	158
6.4.2	Cyberlokkers en internetpesten	160
6.5	Tot slot: mediawijsheid	161
6.6	Verder lezen	161

7	Buiten spelen in de buurt	164
	'Auto's houden niet van voetballen'	
7.1	Ruimtelijke inrichting	167
7.2	Verschillen tussen kinderen in de relatie met de buurt	168
7.2.1	Buitenkinderen	168
7.2.2	Achterbankkinderen	170
7.2.3	Binnenkinderen	170
7.2.4	Aanbevelingen	171
7.3	Ruimtelijke omgeving en buitenspeelgedrag als stimulans voor de persoonlijke ontwikkeling van kinderen	172
7.3.1	De invloed van de omgeving in het algemeen	173
7.3.2	Invloed op de motorische ontwikkeling	174
7.3.3	Invloed op de fysieke en psychische ontwikkeling	175
7.3.4	Invloed op de sociaalemotionele ontwikkeling	177
7.3.5	Invloed op de cognitieve taalvaardigheden	177
7.3.6	Conclusies	177
7.4	Speelplekken en vrijetijdsvoorzieningen	178
7.4.1	Onderzoek naar openbaar ruimtegebruik	180
7.4.2	Veiligheid	184
7.5	Tot slot	185
7.6	Verder lezen	185
8	De multiculturele kinderwereld op school	186
	'Ik doe dus alles eigenlijk stiekem'	
8.1	Cultuur en het zelf	190
8.1.1	Omgaan met feedback	194
8.1.2	Motivatie	195
8.1.3	Perceptie	195
8.1.4	Attributie	197
8.1.5	Emotie	197
8.2	De school als multiculturele ontmoetingsplaats	200
8.2.1	Impliciet of expliciet multicultureel klimaat	201
8.3	Straatculturen	205
8.4	Tot slot	206
8.5	Verder lezen	207